

DNSH, PPO, NTR, NEB, PP/PVO za projekte, ki kandidirajo za sredstva evropske kohezijske politike

Margita Žaberl, GIGA-R d.o.o.



September 2025

I. DEL: NAČELO DNSH - Do No Significant HarmDNSH

II. DEL: PRESOJA PODNEBNE ODPORNOSTI – PPO, CP, KPO

III. DEL: NA NARAVI TEMELJEČE REŠITVE (NTR, NBS)

IV. DEL: NOVI EVROPSKI BAUHAUS (NEB)

V. DEL: OKOLJSKE PRESOJE – slovenska zakonodaja

Prihajajoči razpisi/programski instrumenti

- RRI – raziskave, razvoj in inovacije ter demonstracijski projekti v okviru Sklada za pravični prehod (Zasavje in SAŠA); upravičenci: podjetja (predvidena objava: oktober 2025)

Cilj razpisa je razvoj novega ali bistveno izboljšanega izdelka, storitve ali procesa, primernega za umestitev na trg in sofinanciranje operacij, katerih cilj je razvoj, testiranje oz. demonstracija novih izboljšanih izdelkov, procesov ali storitev z visoko dodano vrednostjo in tržnim potencialom.

- Produktivne naložbe v okviru Sklada za pravični prehod (Zasavje in SAŠA); upravičenci: podjetja (predvidena objava: /)

Cilj razpisa je diverzifikacija gospodarstva, novo ustvarjena delovna mesta in dvig produktivnosti/dodane vrednosti. Upravičeni prijavitelji bodo vsi gospodarski subjekti, predvideni upravičeni stroški bodo stroški nakupa opredmetenih in neopredmetenih sredstev, stroški gradnje, stroški transporta, montaže in zagona strojev in opreme.

- DRR projekti; upravičenci: Občine (status: priprava dokumentacije za neposredno potrditev operacije (NPO)).

I. DEL: NAČELO DNSH - Do No Significant Harm

DNSH ima 3 ključne vloge pri uresničevanju ciljev zelenega dogovora:

- **Izključitev škodljivih projektov** (kot npr. aktivnosti za proizvodnjo električne energije z uporabo zemeljskega plina ali trdih fosilnih goriv)
- **Izboljšanje okoljske učinkovitosti** (kot npr. ponovna uporaba, recikliranje in obnova 70 nenevarnih gradbenih odpadkov pri rušenju objektov)
- **Podpora „zelenim“ projektov**

6 OKOLJSKIH CILJEV DNSH – projekt ne sme škodovati bistveno naslednjim okoljskim ciljem:

1. Blažitev podnebnih sprememb
2. Prilagajanje podnebnim spremembam
3. Trajnostna raba in varstvo vodnih in morskih virov
4. Krožno gospodarstvo vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem
5. Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal
6. Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov

Tehnične smernice za uporabo „načela, da se ne škoduje bistveno“ v skladu z uredbo o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52021XC0218%2801%29>

Uredba o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost določa, da noben ukrep v načrtu za okrevanje in odpornost ne bi smel privedi do bistvene škode okoljskim ciljem v smislu **17. čl. uredbe o taksonomiji**.

17. člen uredbe o taksonomiji:

1. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje **blažitvi podnebnih sprememb**, kadar privede do znatnih emisij toplogrednih plinov;
2. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje **prilagajanju podnebnim spremembam**, kadar privede do povečanega škodljivega vpliva na sedanje podnebje in pričakovano prihodnje podnebje, na dejavnost samo ali na ljudi, naravo ali sredstva;
3. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje **trajnostni rabi in varstvu vodnih in morskih virov**, kadar škoduje dobremu stanju ali dobremu ekološkemu potencialu vodnih teles, vključno s površinskimi in podzemnimi vodami, ali dobremu okoljskemu stanju morskih voda;
4. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje **krožnemu gospodarstvu** (vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem), kadar privede do znatne neučinkovitosti pri uporabi materialov ali neposredne ali posredne rabe naravnih virov ali do znatnega povečanja nastajanja, sežiganja ali odlaganja odpadkov ali kadar lahko dolgoročno odlaganje odpadkov bistveno in dolgoročno škoduje okolju;
5. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje **preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja**, kadar privede do znatnega povečanja emisij onesnaževal v zrak, vodo ali zemljo;
6. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje **varstvu in obnovi biotske raznovrstnosti in ekosistemov**, kadar je bistveno škodljiva za dobro stanje in odpornost ekosistemov ali škodljiva za stanje ohranjenosti habitatov in vrst, vključno s tistimi, ki so v interesu Unije

Pripomočki za oceno skladnosti z načelom DNSH:

Smernice OU za DNSH:

https://evropskasredstva.si/app/uploads/2024/07/Smernice_DNSH_junij2024_verzija2_0.pdf

Merila za izbor operacij v okviru PEKP 2021-2027, MKRR, Marec 2025

https://evropskasredstva.si/app/uploads/2025/03/Merila_03_03_2025_popravek-Meril-po-seji-18.3.2025_cistopis.pdf

PRILOGA: DNSH – TEHNIČNA MERILA ZA IZBOR PROJEKTOV ZA IZPOLNJEVANJE NAČELA, DA SE NE ŠKODUJE BISTVENO

https://evropskasredstva.si/app/uploads/2023/03/Priloga-Programa_DNSH_Tehnicna-merila-za-izbor-projektov.pdf

PRILOGA: OMILITVENI UKREPI IN PRIPOROČILA

https://evropskasredstva.si/app/uploads/2023/03/Priloga-Programa_Omilitveni-ukrepi-in-priporocila.pdf

Predpripravljeni obrazci za DNSH v okviru posameznega razpisa:

- NAVODILA MNVP za upravičence za utemeljevanje DNSH_ VODOVOD / KANALIZACIJA / ZELENA INFRASTRUKTURA
- Priloga 1_ pripomoček MNVP za oceno DNSH PEKP 21-27_ Vodovod / KANALIZACIJA / ZELENA INFRASTRUKTURA
- Priloga 2_ tehnična merila - bistven prispevek_ ne bistveno škodovanje_ Kanalizacija / Vodovod

Del 1 kontrolnega seznama

Navedite, za katere okoljske cilje v nadaljevanju je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno.	Da	Ne	Utemeljitev, če ste izbrali odgovor „Ne“.
Blažitev podnebnih sprememb			
Prilagajanje podnebnim spremembam			
Trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov			
Krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem			
Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal			
Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov			

Če v tabeli 1 odgovor „ne“, je treba v desnem stolpcu na *utemeljiti*, zakaj za okoljski cilj *ni potrebna vsebinska ocena* skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno. Pri PEKP 2021-2027 se poenostavljena ocena lahko uporablja, če je *izpolnjen vsaj eden od kriterijev iz Smernic OU za DNSH* :

- a. ukrep zaradi svoje narave nima predvidljivega vpliva na vse od šestih okoljskih ciljev oziroma je ta vpliv nepomemben (zaradi same zasnove ukrepov),
- b. ukrep se spremlja kot ukrep, ki 100-odstotno podpira cilje na področju podnebnih sprememb ali okoljske cilje v skladu s Prilogo I Uredbe (EU) 2021/1060 o skupnih določbah. Pri tem je treba izpostaviti, da se v skladu s to uredbo za vse ukrepe, ki se izvajajo v okviru Sklada za pravični prehod, če so v skladu z 8. in 9. členom Uredbe o vzpostavitvi Sklada za pravični prehod in z ustreznim območnim načrtom za pravični prehod, upošteva koeficient za izračun podpore ciljem na področju podnebnih sprememb (blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje podnebnim spremembam) v višini 100 %. Na podlagi tega, se lahko presoja skladnosti z načelom DNSH za cilj blažitev podnebnih sprememb zaključi že s poenostavljeno oceno skladnosti, medtem ko je za cilj prilagajanje na podnebne spremembe in ostale okoljske cilje potrebna dodatna preveritev. Za prispevek ukrepov v okviru SPP k okoljskim ciljem ter za vse ostale ukrepe iz PEKP se koeficient podpore ciljem na področju podnebnih sprememb in okoljskim ciljem določi na podlagi Preglednice 1 v Prilogi I Uredbe (EU) 2021/1060 o skupnih določbah.
- c. ukrep bistveno prispeva k enemu od šestih okoljskih ciljev in ne škoduje ostalim okoljskim ciljem v skladu z določbami Uredbe o taksonomiji (10. in 16. čl). in delegiranih uredb; bistveno prispevajo, a niso dejavnosti, ki se sledijo kot dejavnosti s 100% koeficientom podpore k podnebnim ali okoljskim ciljem (proizvodnja energetske učinkovite opreme za stavbe, omrežje za prenoso in distribucijo vodika, posebne dejavnosti ravnanja z odpadki, prodorne RRI krožnega gospodarstva
- d. ukrep je po vsebini enak ukrepu, ki je bil ocenjen v okviru predhodne ocene PEKP in je opredeljen z morebitnimi omilitvenimi ukrepi v Tehničnih merilih za izbor projektov za ocenjevanje DNSH, pri čemer je treba vsak ukrep kljub temu podrobno preveriti (presoja od primera do primera, ni avtomatizma),
- e. ukrep je po vsebini enak ukrepu, ki je že bil vsebinsko ocenjen v okviru NOO, zanj pa so določeni morebitni omilitveni ukrepi, ki se upoštevajo pri njegovi implementaciji, pri čemer je treba vsak ukrep kljub temu podrobno preveriti (presoja od primera do primera, ni avtomatizma).

Preglednica 1 v Prilogi I Uredbe (EU) 2021/1060 o skupnih določbah - koeficient za izračun podpore ciljem na področju podnebnih sprememb (blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje podnebnim spremembam) ali okoljske cilje

PODROČJE UKREPANJA ³		Koeficient za izračun podpore ciljem na področju podnebnih sprememb	Koeficient za izračun podpore ciljem na področju okolja
064	Gospodarjenje z vodnimi viri in varovanje vodnih virov (vključno z upravljanjem povodij, posebnimi ukrepi za prilagoditev podnebnim spremembam, ponovno uporabo, zmanjševanjem puščanja)	40 %	100 %
065	Zbiranje in čiščenje odpadne vode	0 %	100 %
066	Zbiranje in čiščenje odpadne vode v skladu z merili energetske učinkovitosti ¹	40 %	100 %
067	Ravnanje z gospodinjskimi odpadki: ukrepi za preprečevanje, minimalizacijo, sortiranje, ponovno uporabo in recikliranje	40 %	100 %
068	Ravnanje z gospodinjskimi odpadki: obdelava ostankov odpadkov	0 %	100 %

062	Oskrba z vodo za prehrano ljudi (infrastruktura za pridobivanje, čiščenje, shranjevanje in distribucijo, ukrepi za večjo učinkovitost, oskrba s pitno vodo)	0 %	100 %
063	Oskrba z vodo za prehrano ljudi (infrastruktura za pridobivanje, čiščenje, shranjevanje in distribucijo, ukrepi za večjo učinkovitost, oskrba s pitno vodo) v skladu z merili učinkovitosti ¹	40 %	100 %

PODROČJE UKREPANJA ³		Koeficient za izračun podpore ciljem na področju podnebnih sprememb	Koeficient za izračun podpore ciljem na področju okolja
082	Vozni park za okolju prijazen mestni promet ¹	100 %	40 %
083	Kolesarska infrastruktura	100 %	100 %
084	Digitalizacija mestnega prometa	0 %	0 %
085	Digitalizacija prometa, če je delno namenjena zmanjšanju emisij toplogrednih plinov: mestni promet	40 %	0 %

V sklopu poenostavljene ocene mora prijavitelj ukrepa preveriti, [ali je načrtovani ukrep na seznamu izključenih projektov - 7. člen Uredbe \(EU\) 2021/1058](#). Če je projekt na seznamu izključitev, [ni skladen z načelom DNSH](#) in financiranje projekta ni mogoče.

Seznam ukrepov, ki so izključeni iz področja uporabe ESRR in Kohezijskega sklada, je predstavljen tudi v Prilogi 7.5. Smernic OU za DNSH:

- razgradnja ali gradnja jedrskih elektrarn;
- naložbe v letališko infrastrukturo,
- naložbe v odstranjevanje odpadkov,
- [naložbe, povezane s proizvodnjo, predelavo, prevoz, distribucijo, skladiščenjem ali zgorevanjem fosilnih goriv](#), razen za naslednje: i. zamenjavo ogrevalnih sistemov na trda fosilna goriva, kot so premog, šota, lignit, naftni skrilavec, s plinskimi ogrevalnimi sistemi zaradi:
 - nadgradnje sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja do statusa „učinkovitega daljinskega ogrevanja in hlajenja“, kot je opredeljeno v točki 41. člena 2 Direktive 2012/27/EU;
 - nadgradnje obratov za soproizvodnjo toplote in električne energije do statusa „soproizvodnje z visokim izkoristkom“, kot je opredeljena v točki 34. člena 2 Direktive 2012/27/EU;
 - naložb v kotle in ogrevalne sisteme na zemeljski plin v stanovanjskih objektih in stavbah, ki nadomestijo naprave na premog, šoto, lignit ali naftni skrilavec;ii. naložbe v širitev in spremembo namena, pretvorbo ali naknadno opremljanje omrežij za prenos in distribucijo plina, pod pogojem, da se s takimi naložbami zagotovi zmogljivost omrežij, da se v sistem lahko dodajajo plini iz obnovljivih virov in plini z nizkimi emisijami ogljika, kot so vodik, biometan in sintezni plin, ter da omogočajo nadomestitev naprav na trdna fosilna goriva;

Poenostavljena ocena

V prvi fazi s pomočjo kontrolnega seznama iz priloge 7.1 ocenimo ali lahko ukrep škoduje okoljskim ciljem skladno z načelom DNSH (ocenjuje se vpliv na vsak okoljski cilj posebej):

1. Blaženje podnebnih sprememb
2. Prilagajanje na podnebne spremembe
3. Trajnostna raba ter raba vodnih in morskih virov
4. Krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem
5. Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja
6. Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov

Ali lahko implementacija ukrepa v celotnem življenjskem ciklu potencialno škoduje zgornjim okoljskim ciljem?

- Ni predvidljivih škodljivih vplivov zaradi zasnove ukrepa ali
- Ukrep 100% prispeva k podnebnim in/ali okoljskim ciljem iz Priloge I Uredbe (EU) 2021/1060 ali
- Ukrep bistveno prispeva k podnebnim in/ali okoljskim ciljem skladno z Uredbo o taksonomiji ali
- ukrep je enak že ocenjenemu ukrepu iz ocene DNSH za PEKP ali NOO

Ukrep je skladen z DNSH

Ukrep potencialno škoduje okoljskim ciljem

Ukrep bistveno škoduje okoljskim ciljem oz. je na seznamu izključenih ukrepov*

Ukrep ni skladen z DNSH

*ukrepi iz 7. člena Uredbe (EU) 2021/1058 - izključitev iz področja uporabe ESRR in Kohezijskega sklada

Vsebinska ocena

Vsebinska ocena

V drugi fazi s pomočjo kontrolnega seznama iz priloge 7.3 ocenimo ali vplivi ukrepa bistveno škodujejo okoljskim ciljem in niso skladni z DNSH:

Ali lahko implementacija ukrepa v celotnem življenjskem ciklu bistveno škoduje zgornjim okoljskim ciljem?

Ukrep ne škoduje bistveno škoduje okoljskim ciljem

Ukrep je skladen z DNSH

Ukrep bistveno škoduje okoljskim ciljem

Ukrep ni skladen z DNSH

Vir: Smernic OU za DNSH

Del 2 kontrolnega seznama TS

Vprašanja	Ne	Vsebinska utemeljitev
<i>Blažitev podnebnih sprememb: ali se pričakuje, da bo ukrep povzročil znatne emisije toplogrednih plinov?</i>		
<i>Prilagajanje podnebnim spremembam: ali se pričakuje, da bo ukrep povečal negativen vpliv trenutnega podnebja in pričakovanega prihodnjega podnebja na ukrep sam ali na ljudi, naravo ali sredstva?</i>		
<i>Trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov: ali se pričakuje, da bo ukrep škodljiv:</i> (i) za dobro stanje ali dober ekološki potencial vodnih teles, vključno s površinskimi in podzemnimi vodami, ali (ii) za dobro okoljsko stanje morskih voda?		
<i>Prehod na krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem in recikliranjem odpadkov: ali se pričakuje, da bo ukrep:</i> (i) povzročil znatno povečanje nastajanja, sežiganja ali odlaganja odpadkov, razen sežiganja nevarnih odpadkov, ki jih ni mogoče reciklirati, ali		

(ii) povzročil bistvene neučinkovitosti pri neposredni ali posredni rabi naravnih virov ⁽¹⁾ v kateri koli fazi njihovega življenjskega cikla, ki jih ne zmanjšujejo ustrezni ukrepi ⁽²⁾ , ali (iii) bistveno in dolgoročno škodoval okolju z vidika krožnega gospodarstva ⁽³⁾ ?		
<i>Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja:</i> ali se pričakuje, da bo ukrep znatno povečal emisije onesnaževal ⁽⁴⁾ v zrak, vodo ali tla?		
<i>Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov:</i> ali se pričakuje, da bo ukrep: (i) bistveno škodljiv za dobro stanje ⁽⁵⁾ in odpornost ekosistemov ali (ii) škodljiv za stanje ohranjenosti habitatov in vrst, vključno s tistimi, ki so v interesu Unije?		

(4) Onesnaževalo pomeni snov, vibracije, toploto, hrup, svetlobo ali drugo onesnaževalo v zraku, vodi ali zemlji, ki je lahko škodljivo za zdravje ljudi ali okolje.

Ključni argumenti za „NE“ v drugem stolpcu 2. dela kontrolnega seznama

- skladnost z okoljsko zakonodajo in strateškimi okoljskimi dokumenti in cilji,
- medsektorska dokazila (zakonodaja, CPVO, PVO, soglasja, dovoljenja, okoljski znaki, zelena javna naročila)
- blaženje podnebnih sprememb (skladnost z NEPN, ReDPS50, oceana ali izračun ogljičnega odtisa)
- prilagajanje podnebnim spremembam (sorazmerna ocena podnebnega tveganja, podrobna ocena podnebne ranljivosti in tveganja)
- trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov (skladnost z Okvirno direktivo o vodah, Morsko direktivo, Poplavno direktivo, nacionalna zakonodaja)
- krožno gospodarstvo (skladnost z Programom ravnanja z odpadki in Programom preprečevanja odpadkov, Akcijski načrt EU za krožno gospodarstvo, nacionalna zakonodaja, trajnostni izdelki, hierarhija ravnanja z odpadki, učinkovita raba virov)
- preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja (Operativnega programa ohranjanja kakovosti zraka, Operativnega programa varstva zunanjega zraka pred onesnaževanjem s PM10, Operativni načrt varstva pred hrupom, nacionalna zakonodaja; EMS, svetloba, radon)
- varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov (blažitvena hierarhija, skladnost z direktivami o habitatih in pticah)

Tehnična merila, omilitveni ukrepi, priporočila in dokazila

Pri utemeljevanju skladnosti z DNSH pri posameznem okoljskem cilju se smiselno upoštevajo:

- **TEHNIČNA MERILA za pregled bistvenega prispevka oz. nebistvenega škodovanja** Priloge I, Meril za izbor operacij v okviru Programa EKP 2021-2027 v Sloveniji (februar 2024)
- **Omilitveni ukrepi (OU) in priporočila (P)** iz *Priloge 2 Meril za izbor operacij v okviru Programa EKP 2021-2027 v Sloveniji, februar 2024 (28 OU, 15 P)*.
- Pri utemeljitvi vsebinske ocene se lahko presoja opira na **(neizčrpni) seznam dokazil** v Smernici OU za DNSH, s katerimi se podpre utemeljitve, da je ukrep v skladu z načelom DNSH.

Tip ukrepa ¹³	Ukrepi programa EKP za katere se uporabljajo tehnična merila za izbor projektov	Tehnična merila za izbor projektov					
		Blažitev podnebnih sprememb – bistven prispevek/nebistveno škodovanje	Prilaganje na podnebne spremembe – bistven prispevek	Trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov – nebistveno škodovanje	Prehod na krožno gospodarstvo – nebistveno škodovanje	Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja – nebistveno škodovanje	Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov
Gradnja novih stavb – Priprava gradbenih projektov za stanovanjske in nestanovanjske stavbe z združevanjem finančnih, tehničnih in fizičnih sredstev za izvedbo gradbenih projektov za poznejšo prodajo ter gradnja celotnih stanovanjskih ali nestanovanjskih stavb za svoj račun za prodajo ali za plačilo ali po pogodbi.	- Izboljšanje inovacijskega sistema in spodbude za prenos znanja (SC RSO1.1) - Krepitev kapacitet za raziskave (SC RSO1.1) - Spodbujanje investicij za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki, za krepitev podpornega okolja na tem področju celotne države in s tem izboljšanje samozadostnosti države, skladno s hierarhijo ravnanja z odpadki (SC RSO2.6) - Neinfrastrukturni ukrepi trajnostne mobilnosti na horizontalni ravni (SC RSO3.2)	<u>Bistven prispevek</u> Potrebe po primarni energiji³⁶, ki določajo energijsko učinkovitost stavb, ki je rezultat gradnje, so najmanj 10 % manjše od mejne vrednosti, določene za zahteve glede stavb s skoraj ničelno porabo energije v nacionalnih ukrepih za izvajanje Direktive 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta³⁷. Energijska učinkovitost je potrjena z energijsko izkaznico zgrajene stavbe. Pri stavbah, večjih od 5 000 m² ³⁸, se po izgradnji preskusita zračna tesnost in toplotna celovitost zgrajene stavbe³⁹, vsa odstopanja v ravneh učinkovitosti, določenih v fazi zasnov, ali napake v ovoj stavbe pa se razkrijejo vlagateljem in strankam. Alternativno se lahko, kadar med postopkom gradnje	Dejavnost izpolnjuje merila iz Dodatka A k tej prilogi.	Kadar so nameščene naslednje naprave za oskrbo z vodo, razen naprav v stanovanjih, se navedena poraba vode izdelka, certificiranjem stavbe ali obstoječo etiketo izdelka v Uniji v skladu s tehničnimi specifikacijami iz Dodatka E k tej prilogi: pipe za umivalnike za roke in kuhinjske pipe imajo največji pretok vode 6 litrov/min;	Najmanj 70 % (glede na maso) nenevarnih gradbenih odpadkov in odpadkov iz rušenja objektov (razen naravno prisotnih materialov iz kate-gorije 17 05 04 Evropskega seznama odpadkov, vzpostavljenega z Odločbo 2000/532/ES), ki nastanejo na gradbišču, se pripravi za ponovno uporabo, recikliranje in drugo snovno predelavo, vključno z zasipanjem z uporabo odpadkov za nadomeščanje drugih materialov, v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki in protokolom EU za ravnanje z	Gradbene komponente in materiali, uporabljeni za gradnjo, izpolnjujejo merila iz Dodatka C k tej prilogi. Gradbene komponente in materiali, uporabljeni za prenovo stavbe, ki lahko pridejo v stik s stanovalci⁴³, izpustijo manj kot 0,06 mg formaldehida na m³ materiala ali komponente pri preskušanju v skladu s pogoji iz Priloge XVII k Uredbi (ES) št. 1907/2006 in manj kot 0,001 mg drugih rakotvornih hlapnih organskih spojin kategorij 1A in 1B na m³	Dejavnost izpolnjuje merila iz Dodatka D k tej prilogi. raznovrstnosti in ekosistemov Novi objekt ni zgrajen na: ornem zemljišču ali pridelovalni površini s srednjo do visoko stopnjo rodovitnosti tal in podzemno biotsko raznovrstnostjo iz raziskave EU LUCAS⁴⁷
	- Investicije v obstoječe in nove objekte s področja izobraževanja in usposabljanja (SC RSO4.2) - Spodbujanje kulturno-turističnih produktov (SC RSO4.6) - Vlaganja v javno turistično infrastrukturo (SC RSO4.6) - Naslavljanje urbanega razvoja in endogene razvojne politike – povečanje kakovosti, raznolikosti in dostopnosti urbanih vsebin, krepitev kakovosti življenja v mestu, oživljanje premalo izkoriščenih urbanih ambientov ter stanovanjskih sosesk ali degradiranih območij mest in aktivacija občanov (SC RSO5.1) - Izgradnja vključujoče družbe in nadaljnji celostni družbeno-gospodarski razvoj območij LAS (SC RSO5.1) - Območni načrt za pravični prehod SAŠA regije (SC JSO8.1) - Območni načrt za pravični prehod Zasavske regije (SC JSO8.1)	obstajajo zanesljivi in sledljivi postopki nadzora kakovosti, to sprejme kot alternativa preskušanju toplotne celovitosti. Za stavbe, večje od 5.000 m², je potencial globalnega segrevanja v življenjskem ciklu⁴⁰ stavbe, ki je rezultat gradnje, izračunan za vsako fazo življenjskega cikla ter se na zahtevo razkrije vlagateljem in strankam.		- prhe imajo največji pretok vode 8 litrov/min; - pri straniščih, vključno z WC seti, školjkami in izplakovalnimi kotličji, - je celotni volumen splakovanja največ 6 - volumen splakovanja pa 3,5 litra; - pisarji porabijo največ 2 litra/školjko/uro. Pri splakovalnih pisarjih - je največji celotni volumen splakovanja 1. Da bi se izognili učinkom gradbišča, dejavnost izpolnjuje merila iz Dodatka B k tej prilogi.	gradbenimi odpadki in odpadki iz rušenja objektov⁴¹. Subjekti omejijo nastajanje odpadkov pri postopkih, povezanih z gradnjo in rušenjem, v skladu s protokolom EU za ravnanje z gradbenimi odpadki in odpadki iz rušenja objektov ter ob upoštevanju najboljših razpoložljivih tehnik in z uporabo selektivnega rušenja za omogočanje odstranjevanja nevarnih snovi in varnega ravnanja z njimi ter olajšanje ponovne uporabe in visokokakovostnega recikliranja s selektivnim odstranjevanjem materialov z uporabo razpoložljivih sistemov razvrščanja za gradbene odpadke in odpadke iz rušenja objektov. Načrt gradnje in gradbene tehnike podpirajo krožnost in, s sklicevanjem na standard ISO 20887⁴² ali druge standarde za ocenjevanje razstavljanja in adaptabilnosti stavb, dokazujejo, da so zasnovani tako, da so bolj gospodarni z viri, prilagodljivi, prožni in razstavljeni, da se omogočita ponovna uporaba in recikliranje.	materiala ali komponente pri preskušanju v skladu s standardom CEN/EN 16516 ali ISO 16000-3:2011⁴⁴ ali pod drugimi enakovrednimi standardiziranimi preskusnimi pogoji in metodami za določanje⁴⁵ Če je novi objekt na potencialno onesnaženem območju (degradirano območje), se za območje izvede preiskava potencialnih onesnaževal, na primer z uporabo standarda ISO 18400⁴⁶. Sprejeti so ukrepi za zmanjšanje hrupa, prahu in emisij onesnaževal med gradbenimi ali vzdrževalnimi deli.	- neizkoriščenem zemljišču s priznanimi velikim pomenom za ohranjanje biotske raznovrstnosti ali zemljišču, ki se uporablja kot habitat ogroženih (rastlinskih in živalskih) vrst z evropskega rdečega seznama⁴⁸ ali evropskega rdečega seznama Mednarodne zveze za ohranjanje narave in naravnih virov (IUCN)⁴⁹; - zemljišču, ki ustreza opredelitvi gozda v nacionalnem pravu, uporabljeni v nacionalni evidenci toplogrednih plinov, ali, če ta ne obstaja,

OMILITVENI UKREPI

Preglednica 1: Omilitveni ukrepi

Št. OU	Specifični cilji (SC) na katere se omilitven ukrep nanaša	Omilitveni ukrep z utemeljitvijo	Način upoštevanja pri izvajanju Programa EKP (pogoji za financiranje/merilo za izbor projektov/dopolnitev nabora investicij/brez financiranja investicij)
OU1	SC RSO1.1: Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij SC RSO2.1: Spodbujanje energijske učinkovitosti in zmanjševanje emisij toplogrednih plinov SC RSO2.2: Spodbujanje energije iz obnovljivih virov v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, vključno s trajnostnimi merili, določenimi v Direktivi SC RSO2.3: Razvoj pametnih energetskega sistemov, omrežij in hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E) SC RSO2.4: Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganja nesreč ter odpornosti, ob upoštevanju ekosistemskih pristopov SC RSO2.5: Spodbujanje dostopa do vode in trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri SC RSO2.6: Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri SC RSO2.8: Spodbujanje trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika SC RSO3.1: Razvoj pametnega, varnega, trajnostnega in intermodalnega omrežja TEN-T, odpornega proti podnebnim spremembam	Za izboljšanje snovne učinkovitosti in zmanjšanje količin nastalih odpadkov morajo ukrepi povezani z gradbenimi deli v okviru SC RSO1.1, SC RSO2.1, SC RSO2.2, SC RSO2.3, SC RSO2.4, SC RSO2.5, SC RSO2.6, SC RSO2.8, SC RSO3.1, SC RSO3.2, SC RSO4.2, SC RSO4.3, SC RSO4.5, SC RSO4.6, SC RSO5.1, SC RSO5.2 in SC JSO8.1 pri načrtovanju in izvedbi gradbenih del izvesti ukrepe za izboljšanje snovne učinkovitosti (ovrednotenje porabe snovi napram potrebam in funkcionalnosti vključno z upoštevanjem končne razgradnje, uporaba recikliranih materialov in ponovna uporaba materialov ter proizvodov; uporaba lokalnih materialov z ustreznimi tehničnimi lastnostmi, ki niso škodljive za okolje in zdravje ljudi ter materialov z nizkimi emisijami v življenjski dobi, uporaba sistemov kroženja snovi, ponovna uporaba vode ipd.). Skladno z nacionalnimi cilji na področju odpadkov se najmanj 70 % skupne mase gradbenih odpadkov pripravi za ponovno uporabo, reciklira in materialno predela (vključno z zasipanjem z uporabo odpadkov za nadomestitev drugih materialov, nenevarnih gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov, razen naravno prisotnega materiala, navedenega pod številko odpadka 17 05 04 s seznama odpadkov).	Pogoji za financiranje: • ukrepi za izboljšanje snovne učinkovitosti • najmanj 70 % skupne mase gradbenih odpadkov na nivoju Programa se pripravi za ponovno uporabo, reciklira in materialno predela

Št. P	Prednostne naloge (PN) in specifični cilji (SC) na katere se priporočilo nanaša	Priporočilo	Priporočljiv način upoštevanja pri izvajanju Programa EKP
P9	/	Za maksimiranje učinkov planiranih ukrepov za doseganje okoljskih ciljev, ki so kot ciljne vrednosti kazalnikov določeni v Strategiji razvoja Slovenije 2030, se zaradi omejenosti finančnih virov priporoča prednostno izbiro ukrepov/aktivnosti/projektov, ki imajo največji vpliv na doseganje okoljskih in razvojnih kazalnikov glede na vsak vložen EUR.	Priporoča se dodatna merila za izbor projektov, ki bodo dala prednost pri izbiri ukrepov/aktivnosti/projektov, ki imajo največji vpliv na doseganje okoljskih in razvojnih kazalnikov glede na vsak vložen EUR
P10	SC RSO2.7: Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja	Priporočilo P10 iz Okoljskega poročila Programa se v programu ne upošteva.	
P11	SC RSO1.1: Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij SC RSO2.1: Spodbujanje energijske učinkovitosti in zmanjševanje emisij toplogrednih plinov SC RSO2.2: Spodbujanje energije iz obnovljivih virov v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, vključno s trajnostnimi merili, določenimi v Direktivi SC RSO2.3: Razvoj pametnih energetskega sistemov, omrežij in hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E) SC RSO2.6: Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri SC RSO2.8: Spodbujanje trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika SC RSO3.1: Razvoj pametnega, varnega, trajnostnega in intermodalnega omrežja TEN-T, odpornega proti podnebnim spremembam SC RSO3.2: Razvoj in krepitev trajnostne, pametne in intermodalne nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, odporne proti podnebnim spremembam, vključno z boljšim dostopom do omrežja TEN-T in čezmejno mobilnostjo	Pri ukrepih na SC RSO1.1, SC RSO2.1, SC RSO2.2, SC RSO2.3, SC RSO2.6, SC RSO2.8, SC RSO3.1, SC RSO3.2, SC RSO4.2, SC RSO4.3, SC RSO4.5, SC RSO4.6, SC RSO5.1, SC RSO5.2 in SC JSO8.1, kjer se spodbuja obnova in gradnja objektov, se glede na zakonsko neurejeno področje in hkrati možnosti za pojav tveganja za zdravje ljudi in kakovost bivanja, upošteva naslednje priporočilo: Pri gradnji objektov, je treba ob umeščanju virov nizkofrekvenčnega hrupa (npr. toplotnih črpalk in prezračevalnih naprav) preprečiti moteče vplive v soseski s primerno izbiro lokacije teh virov oz. z ustrezno zvočno izolacijo.	Pogoji za financiranje: • preprečeni moteči vplivi virov nizkofrekvenčnega hrupa

Smernice za konkretne skupine ukrepov PEKP, za katere bo verjetno potrebna vsebinska presoja skladnosti z načelom DNSH (poglavje 5.2 Smernic OU za DNSH)

Ukrepi, za katere bo verjetno potrebna vsebinska presoja skladnosti vsaj za nekatere okoljske cilje, so naslednji:

- gradnja in prenova stavb, ki vključuje gradnjo in prenovo stanovanjskih in nestanovanjskih stavb,
- gradnja in prenova cestne in železniške infrastrukture,
- gradnja infrastrukture za trajnostno mobilnost, ki vključuje:
 - infrastrukturo za osebno mobilnost, vključno z gradnjo cest, mostov in predorov ter druge infrastrukture, namenjene pešcem in kolesom,
 - infrastrukturo namenjena upravljanju vozil z ničelnimi emisijami CO₂, kot so električne napajalne postaje, posodobitve priključkov na električno omrežje, vodikove polnilne postaje ali električni cestni sistemi,
 - infrastrukturo in objekte, ki so namenjeni pretovarjanju tovora med različnimi načini prevoza,
 - infrastrukturo in objekte, ki so namenjeni mestnemu in primestnemu javnemu prevozu potnikov,
- obnovljivi viri energije vključno z infrastrukturo za in shranjevanje, distribucijo ter širitev daljinskih omrežij za ogrevanje in hlajenje
- vodna infrastruktura, ki vključuje gradbene protipoplavne ukrepe,
- infrastruktura za oskrbo s pitno vodo in za odvajanje in čiščenje odpadnih voda, ki vključuje: o sisteme za zbiranje, čiščenje in distribucijo vode, o centralizirane sisteme odpadnih voda, vključno z zbiranjem in čiščenjem,
- infrastruktura za raziskave, razvoj in inovacije vključuje infrastrukturo za raziskave, uporabne raziskave in eksperimentalni razvoj rešitev, postopkov, tehnologij, poslovnih modelov in drugih izdelkov blizu trga (višje kategorije TRL).

Spremljanje in dokazovanje DNSH

„Ob snovanju ocene skladnosti z načelom DNSH naj se predvidi tudi **način spremljanja in dokazovanja skladnosti med izvajanjem, uporabo in ob zaključku projekta**. Lahko se oblikuje »[Načrt za spremljanje DNSH](#)«, v katerem se opredeli denimo spremljevalec posameznega ukrepa glede na tip vsebine, način spremljanja, časovni okvir, ipd., ki bo upravičencu omogočal monitoring DNSH vsebin.“

Primer:

SPREMLJANJE SKLADNOSTI z DNSH za 3 cilj – krožno gospodarstvo bo zagotovljeno na naslednji način:

Za predviden poseg je na osnovi zahteve 5. člena Uredbe o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih, pred začetkom gradnje treba izdelati tudi Načrt gospodarjenja z gradbenimi odpadki (NGGO). V njem je treba predvideti, da se vsaj 70% gradbenih odpadkov odda v predelavo. Navedeno se dokazuje z evidenčnimi listi in Poročilom o nastalih gradbenih odpadkih in o ravnanju z njimi, v skladu z Uredbo o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih, ki ga je treba o ravnanju z nastalimi gradbenimi odpadki, ki je med drugim tudi sestavni del dokumentacije za pridobitev uporabnega dovoljenja.

Ravnanje z gradbenimi odpadki poleg Uredbe o odpadkih (UL RS, št. 77/22 in 113/23), ureja poseben predpis - Uredba o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih (UL RS, št. 34/08 in 44/22 – ZVO-2). Predpis določa, da je za ravnanje z gradbenimi odpadki na gradbišču v celoti odgovoren investitor in da mora investitor zagotoviti oddajo gradbenih odpadkov zbiralcu gradbenih odpadkov ali izvajalcu obdelave teh odpadkov, predpisuje pa med drugim tudi način skladiščenja odpadkov na gradbišču in druga obvezna ravnanja z gradbenimi odpadki.

Reciklabilnost vgrajenih materialov se lahko dokazuje npr. s tehničnimi specifikacijami vgrajenih materialov.

II. DEL: PRESOJA PODNEBNE ODPORNOSTI

- Tehnične smernice za krepitev podnebne odpornosti infrastrukture v obdobju 2021–2027, Obvestilo komisije (2021/C 373/01) <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/23a24b21-16d0-11ec-b4fe-01aa75ed71a1>
- Smernice organa upravljanja za krepitev podnebne odpornosti infrastrukture v obdobju 2021–2027 https://evropskasredstva.si/app/uploads/2023/09/Smernice_za_krepitev_podnebne_odpornosti_verzija1_7_9_2023.pdf

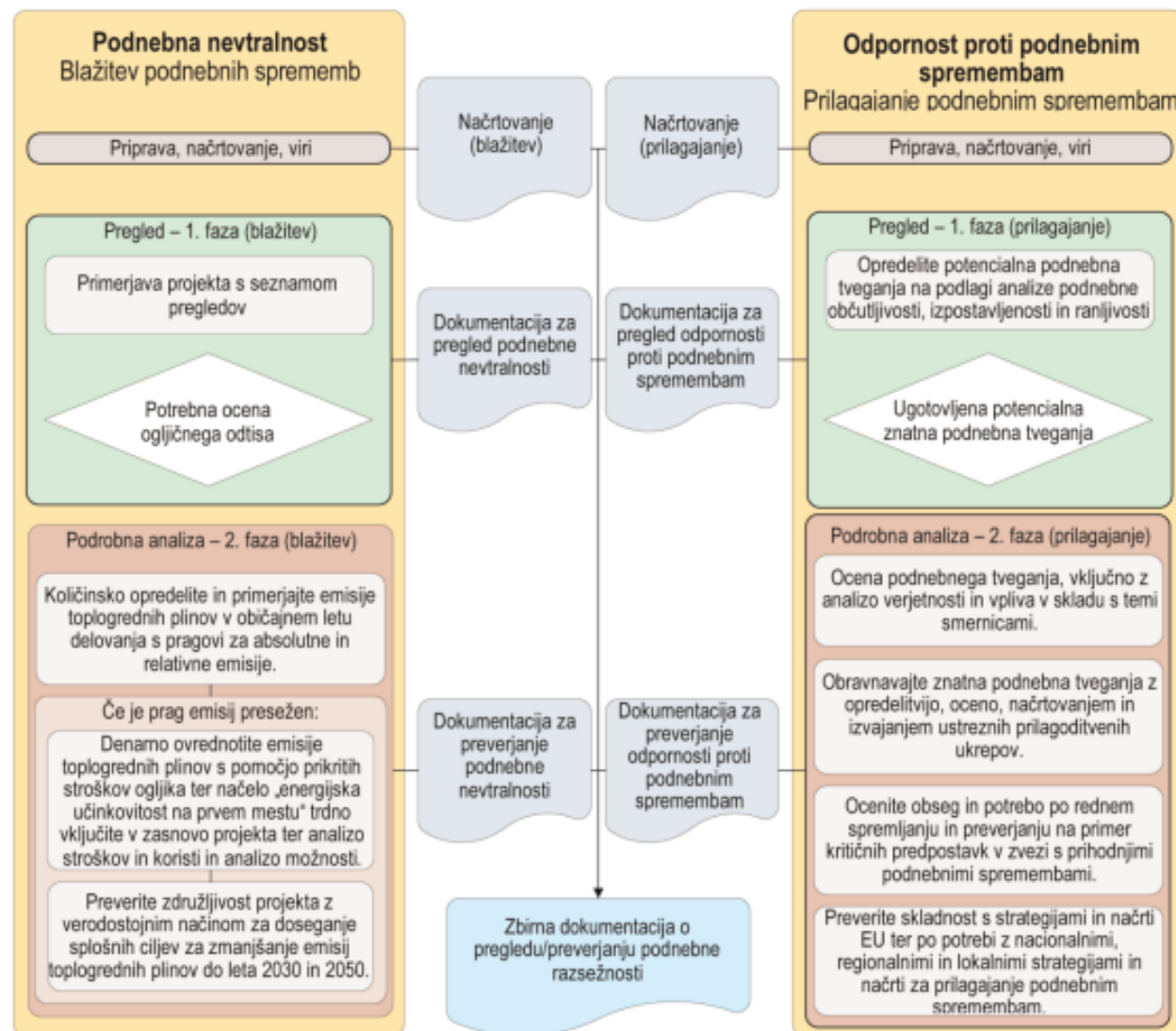
KREPITEV PODNEBNE ODPORNOST

Krepitev podnebne odpornosti je proces, ki v razvoju infrastrukturnih projektov vključuje **blaženje podnebnih sprememb** (preverjanje združljivosti projekta s ciljem podnebne nevtralnosti do leta 2050) in **prilagajanje nanje** (zagotavljanje odpornosti infrastrukture na pričakovana podnebna tveganja v njeni življenjski dobi).

Upoštevanje podnebnih sprememb je že bilo zahtevano za velike projekte v programskem obdobju 2014–2020, torej to ni popolnoma nova zahteva. V programskem obdobju 2021–2027 pa se z uredbo o skupnih določbah zahteva **upoštevanje podnebnih sprememb za vse naložbe v infrastrukturo z življenjsko dobo nad pet let, ki so financirane iz skladov EU**. Tehnične smernice za krepitev podnebne odpornosti infrastrukturo opredeljujejo kot širok pojem, ki zajema stavbe, omrežno infrastrukturo ter različne grajene sisteme in premoženje.

Glede na smernice EU ima zagotavljanje podnebne odpornosti dva glavna stebra: blaženje in prilagajanje, ter **dve glavni fazi** za vsakega od teh dveh stebrov, ki sta **pregled in podrobna analiza**.

Slika 5: Sestavine dokumentiranja pri krepitvi podnebne odpornosti, ko se obe fazi (pregled, podrobna analiza) izvajata za oba stebra (blaženje, prilagajanje)



Preglednica št. 7: Blaženje – seznam za pregled; okvirni primeri kategorij projektov glede na ogljični odtis – določen s smernicami EU

Pregled	Kategorije infrastrukturnih projektov
Krepitev podnebne odpornosti na področju blaženja podnebnih sprememb za te vrste projektov na splošno zahteva le pregled (faza 1) in se s tem konča. Glede na obseg projekta se pri teh vrstah projektov običajno NE ZAHTEVA ocena ogljičnega odtisa.	• telekomunikacijske storitve • omrežja za oskrbo s pitno vodo • omrežja za zbiranje deževnice in odpadne vode • čiščenje industrijske odpadne vode v manjšem obsegu ali čiščenje komunalne odpadne vode • razvoj nepremičnin⁸ • naprave za mehansko/biološko čiščenje odpadkov • dejavnosti raziskav in razvoja • farmacevtski izdelki in biotehnologija
Krepitev podnebne odpornosti na področju blaženja za te vrste projektov na splošno zahteva pregled (faza 1) in podrobno analizo (faza 2). Za te vrste projektov se v splošnem ZAHTEVA ⁹ ocena ogljičnega odtisa.	• odlagališča za trdne komunalne odpadke • sežigalne naprave za komunalne odpadke • velike čistilne naprave za odpadne vode¹⁰ • predelovalna industrija • kemikalije in rafinerija • rudarstvo in kovine • celuloza in papir • nakup tirnih vozil, ladij, voznega parka • cestna in železniška infrastruktura, mestni promet • pristanišča in logistične platforme • obnovljivi viri energije • proizvodnja, predelava, skladiščenje in prevoz goriva • proizvodnja cementa in apna • proizvodnja stekla • naprave za proizvodnjo toplote in električne energije • omrežja za daljinsko ogrevanje • obrati za utekočinjanje in ponovno uplinjanje zemeljskega plina • infrastruktura za prenos plina • katera koli vrsta ali obseg projekta, pri katerem bi absolutne in/ali relativne emisije lahko presegle 20 000 ton ekvivalenta CO₂ /leto (pozitivne ali negativne).

Za prilagajanje podnebnim spremembam je potrebno izvesti najmanj analizo podnebne občutljivosti, izpostavljenosti in ranljivosti (faza 1), kot to določajo Smernice OU za krepitev podnebne odpornosti infrastrukture. Ugotovitev srednje ali visoke stopnje ranljivosti zahteva nadaljnjo podrobno analizo (faza 2).

Prilagajanje na podnebne spremembe – pregled (faza 1)

OPREDELITEV RANLJIVOSTI:

Ocena ranljivosti združuje analizi občutljivosti in izpostavljenosti ter določitev, katere podnebne grožnje so povezane z načrtovano infrastrukturo glede na njeno vrsto in lokacijo. Je podlaga za odločitev o nadaljevanju podrobne analize.

$$\text{Ranljivost} = \text{občutljivost} \times \text{izpostavljenost}$$

Preglednica 12: Analiza ranljivosti glede na tehnične smernice

		Izpostavljenost (sedanje in prihodnje razmere)			
		Nična	Nizka	Srednja	Visoka
Občutljivost (najvišja za posamezni del)	Nična				
	Nizka				
	Srednja				
	Visoka				

Raven ranljivosti:

Nična
Nizka
Srednja
Visoka

Preglednica 13: Analiza ranljivosti s številčno oceno

		Izpostavljenost			
		0	1	2	3
Občutljivost	0	0	0	0	0
	1	0	1	2	3
	2	0	2	4	6
	3	0	3	6	9

Visoka ranljivost (ocena ≥ 6)

- Projekt je ranljiv na to grožnjo.
- Nadaljuj s podrobno oceno (faza 2).

Srednja ranljivost (ocena $3 < 6$)

- Projekt bi lahko bil ranljiv na to grožnjo.
- Nadaljuj s podrobno oceno (faza 2).

Nizka (ali nična) ranljivost (ocena ≤ 2)

- Projekt ni ranljiv na to podnebno grožnjo.
- Podrobna ocena ni potrebna

Prilagajanje na podnebne spremembe – podrobna analiza

Podrobna analiza ocene tveganja se osredotoča na **podnebne grožnje**, ki so bile **prepoznane v fazi pregleda** in zahtevajo pozornost zaradi **srednje** ali **visoke ranljivosti**.

Grožnje povezane s podnebjem: Povezane s temperaturo, vetrom, vodo, trdimi snovmi (plazovi, podori..)

Ključne podnebne grožnje: Vročinski valovi, suša, poplavni režimi in pojavi izrednih padavin, nevihte in sunki vetra, zemeljski plazovi, vdori mrzlega zraka, škoda zaradi zamrzovanja in odtajanja, dvig gladine morja, nevihte, valovi, obalna erozija, vodni režimi in vdori slane vode.

V primerjavi z analizo ranljivosti **analiza tveganja kaže, kaj se lahko zgodi, če se grožnja uresniči, ter obravnava verjetnost in potencialne posledice** takega dogodka. Analiza posledic mora obravnavati ne samo neposredne posledice, ampak tudi potencialne širše posledice.

Ob koncu tega kombiniranega procesa mora nosilec projekta ob upoštevanju vseh pravnih, tehničnih in drugih zahtev zagotoviti **sprejemljivo nizko raven podnebnih tveganj**.

PRIMERI KREPITVE PODNEBNE ODPORNOSTI ZA RAZLIČNE VRSTE PROJEKTOV - 4. poglavje Smernic OU za krepitev podnebne odpornosti infrastrukture v obdobju 2021–2027

III. DEL: NA NARAVI TEMELJEČE REŠITVE (NTR, NBS)

- V skladu s PEKP 2021–2027 v Sloveniji ter Vsebinskimi izhodišči posredniških teles (MNVP,..) **je pri pripravi projektov treba upoštevati, da so ukrepi načrtovani po načelih na naravi temelječih rešitev** (zelene strehe in vertikalna ozelenitev, raščen teren, ponovna uporaba padavinske vode v sklopu zelenih površin).
- Skladno z merili za izbor operacij v programskem obdobju 2021-2027, februar 2024, je **potrebno opredeliti tudi razmerje med načrtovanimi stroški NBS in skupnimi stroški projekta.**
- **Priprava predlogov in priporočil za razvoj programov in ukrepov v podporo prostorskemu in urbanemu razvoju, Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 2021**
- https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Urbani-razvoj/izvajanje_sonaravnih_resitev_porocilo.pdf
- Koncept NTR presega meje tradicionalnih principov varovanja in upravljanja narave, saj v središče postavlja družbene, okoljske in gospodarske izzive hkrati. Pri takem razumevanju na primer, zeleno infrastrukturo v mesta ne vnašamo ali varujemo zgolj zaradi vzpostavljanja novih habitatov oz. izboljšanja biotske raznovrstnosti, ampak z njo rešujemo tudi družbene izzive (mestni toplotni otok, hrup, urbano odvodnjo itd.).
- Voda je pogosto vir, ki je potreben za delovanje NTR, še posebej tistih, ki delujejo s pomočjo rastlin. Zato je pomembno, da pri rešitvah, ki niso vezane na raščen teren, upoštevamo vrsto vira vode kot omejitveni kriterij pri klasifikaciji NTR. Na primer, vertikalne ozelenitve, ki se vzdržujejo z vodo iz vodovodov, pravzaprav niso NTR, saj z vidika rabe virov niso racionalne.

NTR se razvrščajo glede **na vlogo naravnih procesov** v njih in zmožnostjo doseganja rezultatov naravnih procesov za reševanje izzivov v mestih in drugih urbanih naseljih tako, da se glede na vlogo naravnih procesov razvrščajo v tri skupine:

- *takšne, ki uporabljajo naravne procese*
- *takšne, ki uporabljajo in posnemajo naravne procese,*
- *takšne, ki posnemajo naravne procese.*

V okviru družbenih izzivov pa so razvrščene tako, da je izpostavljen **rezultat oz. učinek naravnega procesa**, ki naj ga rešitev dosega (npr. ponor ogljika, manj oddane toplote, zadrževanje vode, usedanje delcev itd.), v okviru štirih krovnih skupin:

- *zmanjševanje toplogrednih plinov in temperature,*
- *obvladovanje urbanega vodnega kroga,*
- *hrup*
- *izboljšanje kakovosti zraka.*

Razvrščanje NTR z vidika podpore urbanemu razvoju

Razvrstitev NTR glede na vlogo naravnih procesov v njih in zmožnostjo doseganja rezultatov naravnih procesov za reševanje izzivov v mestih in drugih urbanih naseljih

NTR		DRUŽBENI IZZIVI											
		blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje								Izboljšanje stanja okolja			
		ZMANJŠEVANJE TOPLOGREDNIH PLINOV IN TEMPERATURE				OBVLADOVANJE URBANEGA VODNEGA KROGA				HRUP	IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI ZRAKA		
		rezultat oz. učinek naravnega procesa											
		ponor ogijika	senčenje / hlajenje	manj oddane toplote	evapotranspiracija	zmanjšanje površinskega odtoka	zmanjšanje konice površ. odtoka	zadrževanje vode	čiščenje vode	zadrževanje hrupa	usedanje delcev	filtracija onesnaževal	proizvodnja kisika
elementi, ki uporabljajo naravne procese	raščen teren z visoko vegetacijo	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X
	raščen teren z nizko vegetacijo	X	X	X	X	X		X			X	X	X
	zadrževalna kotanja	X			X	X	X	X					X
	ribnik			X	X		X						X
	zatravljeni jarek	X			X			X	X		X		X
elementi, ki uporabljajo in posnemajo naravne procese	zelene strehe*	X		X	X	X		X			X	X	X
	vertikalna ozelenitev*	X	X	X	X					X	X	X	X
	ponikovalno polje					X	X	X					
	grajeno mokrišče	X			X			X	X		X		X
	sistem sadilnih jam dreves					X							
	podtalno skladiščenje vode**					X	X	X					
	ustrezna fizična zasnova grajenega okolja (izboljšanje prostorskega zmanjšanje hrupa idr.)		X	X						X	X		
elementi, ki posnemajo naravne procese	zbiranje deževnice **					X		X					
	prepustne utrjene površine					X							
	ponikovalnice					X		X					
	podtalno skladiščenje vode**					X	X	X					
	ustrezen izbor materialov v grajenem okolju		X	X				X	X	X			

Vir: Priprava predlogov in priporočil za razvoj programov in ukrepov v podporo prostorskemu in urbanemu razvoju; Urbanistični inštitut RS, 2021

Snovanje urbanega razvoja na osnovi NTR

NTR glede na
morfologijo in strukturo
urbanega prostora

NTR		DRUŽBENI IZZIVI												vzorci zazidave			
		blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje								Izboljšanje stanja okolja				a. strnjen zazidalni vzorec	b. Strnjen zazidalni vzorec goste zazidave	c. Razmeroma strnjen zazidalni vzorec z območji nizke in goste zazidave	d. Odprti zazidalni vzorec z nizko zazidavo
										ZMANJŠEVANJE TOPLOGREDNIH PLINOV IN TEMPERATURE		OBVLADOVANJE URBANEGA VODNEGA KROGA					
		rezultat oz. učinek naravnega procesa															
		ponor ogljika	senčenje / hlajenje	manj oddane toplote	evapotranspiracija	zmanjšanje površinskega odтока	zmanjšanje konice površ. odтока	zadrževanje vode	čiščenje vode	zadrževanje hrupa	usedanje delcev	filtracija onesnaževal	proizvodnja kisika				
elementi, ki uporabljajo naravne procese	raščen teren z visoko vegetacijo	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X		X	X	x
	raščen teren z nizko vegetacijo	X	X	X	X	X		X			X	X	X		X	X	x
	zadrževalna kotanja	X			X	X	X	X					X			X	
	ribnik			X	X		X						X			X	
	zatravljeni jarek	X			X			X	X		X		X		X	X	X
elementi, ki uporabljajo in posnemajo naravne procese	zelene strehe*	X		X	X	X		X			X	X	X		X	X	X
	vertikalno zelenje*	X	X	X	X					X	X	X	X	X	X	X	X
	ponikovalno polje					X	X	X								X	X
	grajeno mokrišče	X			X			X	X		X		X			X	x
	sistem sadilnih jam dreves					X									X	X	x
	podtalno skladiščenje vode**					X	X	X						X	X	X	x
	ustrezna fizična zasnova grajenega okolja (izboljšanje prevetrjenosti, zmanjšanje hrupa idr.)		X	X						X	X			X	X	X	x
elementi, ki posnemajo naravne procese	zbiranje deževnice **					X		X						X	X	X	X
	prepustne utrjene površine					X								X	X	X	x
	Ponikovalnice					X		X						X	X	X	X
	podtalno skladiščenje vode**					X	X	X						X	X	X	X
	ustrezen izbor materialov v grajenem okolju		X	X				X	X	X				X	X	X	x

Slika 2: Primernost NTR glede na značilne prostorske vzorce zazidave,
Legenda: primerno = X, primerno ob izpolnitvi določenih pogojev = x.

Vir: Priprava predlogov in priporočil za razvoj programov in ukrepov v podporo prostorskemu in urbanemu razvoju; Urbanistični inštitut RS, 2021

IV. DEL: NOVI EVROPSKI BAUHAUS (NEB)

„Ali so pri pripravi projekta upoštevana načela Novega evropskega Bauhausa (NEB) (trajnost, estetika, vključenost)?“

Priročnik NEB https://evropskasredstva.si/app/uploads/2024/10/NEB-Handbook_Slovenia.pdf

Novi evropski Bauhaus (NEB) je interdisciplinarna evropska pobuda, ki povezuje trajnost, estetiko in vključenost. Njen cilj je prevesti evropski zeleni dogovor v konkretna, državljanom dostopna okolja, izdelke, zgradbe in načine življenja. NEB temelji na **treh ključnih vrednotah**, ki vzpostavljajo okvir za razvojno sodelovanje in sicer:

- **Lepo (estetika):** rešitve naj so kakovostne, lepo oblikovane in takšne, ki presegajo zgolj funkcijo. Pobuda poudarja pomen estetske in arhitekturne kakovosti. Cilj je ustvariti privlačne, dostopne in lepe prostore in storitve, ki izboljšujejo kakovost življenja.
- **Trajnost:** poudarek je na podnebnih ciljih, krožnem gospodarstvu, ničelnem onesnaževanju in biotski raznovrstnosti. NEB promovira trajnostno gradnjo, oblikovanje in življenjski slog, ki zmanjšujejo negativne vplive na okolje. To vključuje uporabo obnovljivih virov, energetske učinkovitost, zmanjšanje odpadkov ter skrb za biotsko raznovrstnost.
- **Skupaj (vključenost):** pomeni dostopnost za vse, socialna vključenost in spoštovanje raznolikosti. NEB stremi k vključevanju vseh družbenih skupin in zagotavljanju dostopnosti za vse. To pomeni oblikovanje prostorov in storitev, ki so dostopni in uporabni za vse ljudi, ne glede na njihove fizične sposobnosti, starost ali socialno-ekonomski status.

Novi evropski Bauhaus - vrednote

NEB- 3 vrednote vsaka še 3 težnje

Projekti morajo omogočati:

- **dostopnost za vse deležnike** (fizično, kognitivno, psihološko, cenovno),
- **enako obravnavo vseh deležnikov v družbi**, ne glede na osebne okoliščine, ter
- **ustvarjati pogoje za njihovo aktivno delovanje v družbi.**

Together

- AMBITION I: to include
AMBITION II: to consolidate
AMBITION III: to transform

Skupaj

- AMBICIJA I: vključevati
AMBICIJA II: presegati razlike
AMBICIJA III: preobraziti



Trajnostno

- AMBICIJA I: ponovno uporabiti
AMBICIJA II: povezati procese v krožne
AMBICIJA III: regenerirati

Sustainable

- AMBITION I: to repurpose
AMBITION II: to close the loop
AMBITION III: to regenerate

Projekti morajo:

- **temeljiti na trajnostnih konceptih** (ekosistemski pristop, princip krožne in delitvene ekonomije pri razvoju novih storitev, produktov, razvojnih oz. proizvodnih procesov idr.),
- **Zagotavljati ponovno rabo** in s tem vzdržljivost, trpežnost prilagodljivosti, več-namenskost, souporabo, in popravljivosti izdelkov, ter
- **trajnost in prenosljivost rešitev.**

Beautiful

- AMBITION I: to activate
AMBITION II: to connect
AMBITION III: to integrate

Lepo

- AMBICIJA I: aktivirati
AMBICIJA II: povezati
AMBICIJA III: integrirati

Projekti uvajajo rešitve, ki:

- **na novo vrednotijo kakovost bivanja**, pri čemer upošteva elemente, kot so: **estetika** v skladu z vrednotami okolja, **javni prostor** kot vrednota, **udobje uporabnikov** (z vidika uporabe materialov, svetlobe, kakovosti zraka, preprečevanja hrupa, senzorične izkušnje),
- **aktivirajo lokalne kulturne, naravne in družbene vire ter lokalno znanje in materiale.**

Pri tem upošteva **tri vodilna delovna načela**:

- **Participativen proces in sodelovanje skupnosti:** NEB spodbuja aktivno sodelovanje državljanov, lokalnih skupnosti, oblikovalcev, umetnikov, arhitektov in drugih strokovnjakov v procesih načrtovanja in izvedbe projektov. To vključuje participativne metode, ki omogočajo, da so glasovi vseh deležnikov slišani in upoštevani.
- **Večnivojsko sodelovanje:** NEB vključuje krepitev kulturne dediščine, spodbujanje kreativnosti ter povezovanje umetnosti z znanostjo in tehnologijo.
- **Transdisciplinarnost:** NEB podpira uporabo novih tehnologij in inovativnih pristopov za reševanje okoljskih in družbenih izzivov ter vključuje pametne rešitve in materiale ter napredne gradbene tehnike.

S temi načeli se prizadeva ustvariti sinergijo med trajnostjo, estetsko vrednostjo in vključevanjem ter tako prispevati k zelenemu in pravičnemu prehodu v Evropi.

Novi evropski Bauhaus – delovna načela

NEB- 3 delovna načela
vsak še 3 težnje

Participativen proces

AMBICIJA I: posvetovati

AMBICIJA II: sorazvijati

AMBICIJA III: soupravljati

Participatory process

AMBITION I: to consult

AMBITION II: to co-develop

AMBITION III: to self-govern



Transdisciplinarnost

AMBICIJA I: multidisciplinarnost

AMBICIJA II: interdisciplinarnost

AMBICIJA III: nad-disciplinarnost

Transdisciplinary approach

AMBITION I: to be multidisciplinary

AMBITION II: to be interdisciplinary

AMBITION III: to be beyond-disciplinary

Multi-level engagement

AMBITION I: to work locally

AMBITION II: to work across levels

AMBITION III: to work globally

Večnivojsko sodelovanje

AMBICIJA I: delovati lokalno

AMBICIJA II: delovati med ravni

AMBICIJA III: delovati globalno

Vir: NEB-Priročnik

Primer NEB- Umestitve nove stavbe v naravni prostor: Bobrov center v občini Rogaška Slatina

Bobrov center v občini Rogaška Slatina – večnamenska stavba⁶

Vodilni partner/investitor: Občina Rogaška Slatina

Sodelujoči: Zavod RS za varstvo narave, OE Celje

Arhitekti: Strehovec Arhitekt, Ravnikar - Potokar arhitekturni biro d.o.o.

Sofinanciranje: Program čezmejnega sodelovanja Interreg Slovenija-Hrvaška

2014-2020

Status projekta: zaključen (2018-2021)

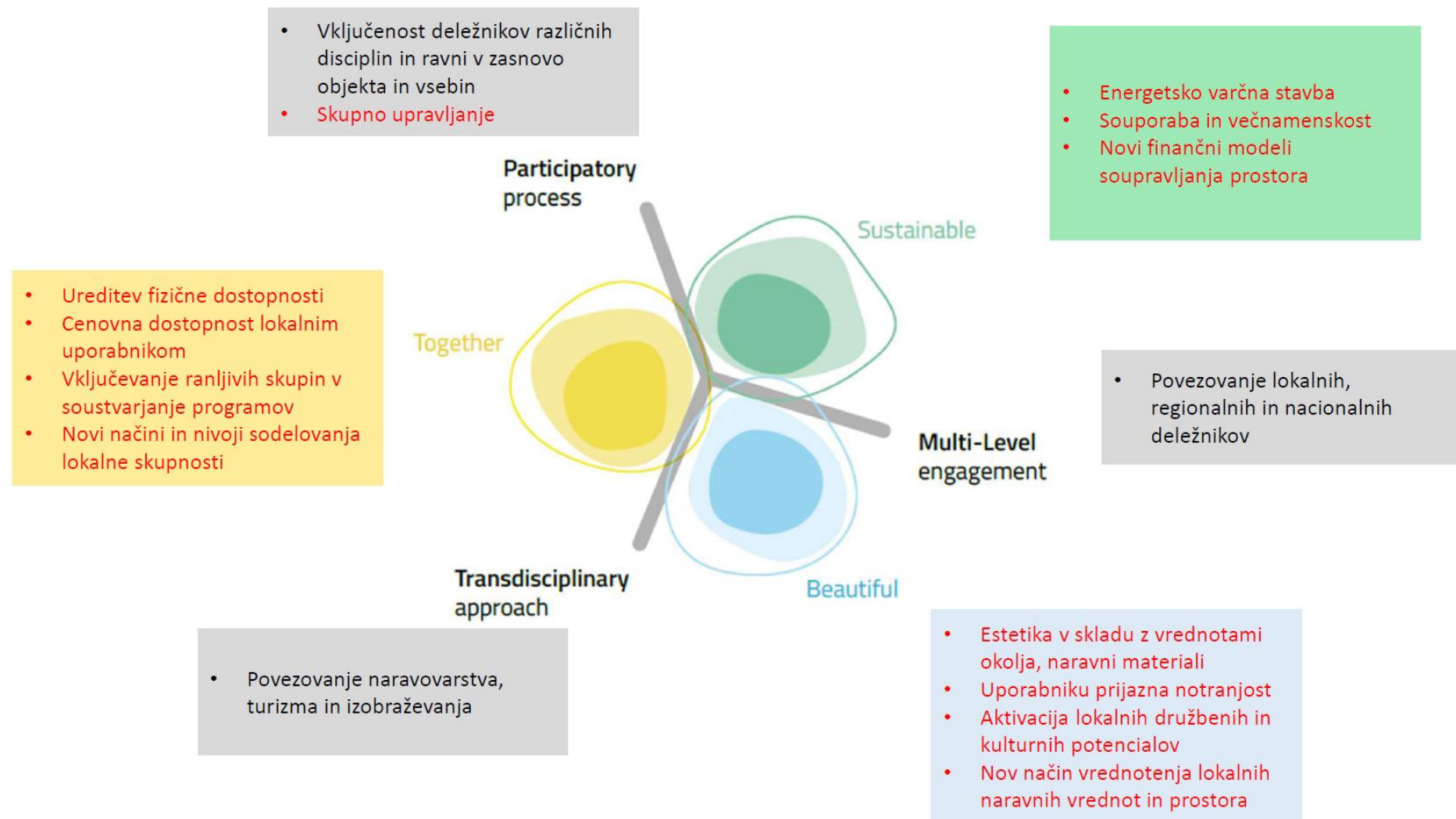
Opis projektnega pristopa:

Postavitev Bobrovega centra je nastala iz nasprotja interesov med razvojnimi in naravovarstvenimi cilji na območju nekdanjega Vogrskega jezera na območju občin Rogaška Slatina in Podčetrtek. Želje po postavitvi turističnega objekta na priljubljeni kolesarski in sprehajalni poti med obema turističnima občinama so ogrožale vzpostavljeno edinstveno biodiverzitetno območje. Občina in ZRSVN sta s ciljem oblikovanja sprejemljive rešitve skozi na novo postavljen sodelovalni odnos skupaj oblikovala rešitev, ki je presegla posamični pogled na izziv. Nastal je večnamenski objekt, ki združuje center ozaveščanja in izobraževanja o naravi Obsotelja, izobraževalni prostor, prostor za dogodke in kavarno za obiskovalce območja. Objekt je postal tudi info točka za obisk območja. Umeščen je premišljeno – ob lokalno cesto, ki povezuje obe občini, kar pomeni, da je enostavno dosegljiv, ob njem poteka tudi glavna in dobro obiskana kolesarska pot. S ciljem spoštovanja krajine je bil zgrajen iz naravnih materialov v skladu s takratnimi smernicami trajnostne gradnje. Z vidika novih, trajnostnih poslovnih modelov se je vzpostavilo sodelovanje tako s šolami kot tudi s turističnimi ponudniki za oblikovanje skupnih lokalnih in regionalnih turističnih produktov. Hkrati center omogoča tudi upravljanje obiska in spoznavanje območja brez ogrožanja občutljivega ekosistema. Projekt je primer celostnega premisleka o najboljši možni rešitvi za dani izziv.



⁶ Viri fotografij: Spletna stran Bobrovega centra: <https://www.bobrov-center.si/sl/>

Primer NEB- Umestitve nove stavbe v naravni prostor: Bobrov center v občini Rogaška Slatina



PRIPOROČILA UPRAVIČENCEM PRI UTEMELJITVI SKLADNOSTI OPERACIJE Z NOVIM EVROPSKIM BAUHAUSOM

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/DRR/Dogovori-za-razvoj-regij-2021-2027/Priporocila-NEB.pdf>

V skladu s PEKP 2021–2027 v Sloveniji ter Vsebinskimi izhodišči MNVP za SC RSO2.7 in SC RSO5.1 je pri pripravi projektov treba upoštevati vrednote in načela Novega evropskega Bauhausa¹ (NEB). NEB predstavlja pristop k načrtovanju projektov, ki temelji na metodologiji za aktiviranje šestih vrednot in načel. Čeprav niso nova, si NEB prizadeva, da bi bila dosledno in v čim večji meri vključena v razvojno načrtovanje projektov, zagotovo pa vsaj na osnovni ravni² – I. težnji – od skupno treh.

Utemeljitev skladnost projekta z NEB predstavite po sklopih z naslovi, od točk 1 do 6, z odgovori na vprašanja, ki se nanašajo na upoštevanje **vrednot** (lepo, trajnostno, skupaj) in **načel NEB** (participativen proces, večnivojsko sodelovanje, transdisciplinarnost) na osnovni ravni. Upravičencem svetujemo, da pri pripravi odgovorov sodelujejo z izdelovalcem projektne dokumentacije za predmetno operacijo. V dodatno pomoč je [Priročnik za podporo načrtovanju trajnostnih, vključujočih in ekonomsko upravičenih projektov](#), ki ga je pripravil OU. Koristen vir za usmeritve je tudi [NEB Compass](#).

Predlagamo, da se najprej z vprašanji seznanim in v naslednjem koraku nanje jedrnatno odgovorite v obliki samostojnega dokumenta z navedbo datuma in pripravljalca, brez tega zapisa priporočil in navodil.

1. **LEPO** – težnja I. Aktivirati

- Kako projekt upošteva udobje uporabnikov z vidika uporabljenih materialov, osvetlitve, svežega zraka, hrupa oz. bistvenih zahtev³ za objekte?
- Kako projekt upošteva čutne zaznave⁴ uporabnikov in *občutek kraja*⁵, in kakšne izkušnje in občutke želi projekt ustvariti pri uporabniku?
- Kako projekt odraža regionalne oz. lokalne posebnosti, izhaja iz značilnosti kraja ter spodbuja uporabo lokalnih materialov in spretnosti, in na kakšen način so ti elementi vključeni v zasnovo?
- Kako projekt vključuje estetske prvine, kot so kompozicija, barvna shema, uravnoveženost in združljivost uporabljenih materialov, in na kakšen način prispevajo k celotni podobi projekta?

Obvezen je opis v **zveznem besedilu**, ki vključuje odgovore na vsaj **tri od skupno štirih** zgornjih vprašanj.

Neobvezno: V primeru, da operacija vključuje tudi težnjo **II. Povezati** (npr. skupinska izkušnja, občutek pripadnosti) ali celo težnjo **III. Združevati** (npr. preoblikovanje vrednot, dolgotrajnost), v zgoščenem odstavku za posamezno doseženo težnjo opišite, kako ste to dosegli in na kakšen način se odraža v projektu.

2. **TRAJNOSTNO** – težnja I. Ponovna uporaba

- Kako bo projekt na vzdržen način zadovoljeval materialne in energetske potrebe, na primer zagotavljal varčevanje z energijo, ohranjanje toplote in rabo obnovljivih virov energije skladno z GZ-1?
- Kako projekt omogoča podaljšanje uporabe obstoječih elementov, vključno s prenovo, revitalizacijo, rekonstrukcijo ali možnostjo ponovne uporabe, restavriranja, popravila, predelave ali nadgradnje, in kako je to predvideno v zasnovi in celotnem življenjskem ciklu objekta?
- Ali je mogoče zmanjšati vpliv projekta na okolje, na primer z manjšo porabo energije, vode, pesticidov, CO² ali drugih škodljivih snovi, in kako?
- Ali je mogoče obstoječe komponente ali gradbene elemente nadomestiti z izdelki iz naravnih materialov ali drugimi proizvodi iz manj škodljivih virov, in kako?
- Ali projekt vsebuje rešitve iz področja obnovljivih virov energije, ki so ugodne za biotsko raznovrstnost, in kako?

Obvezen je opis v **zveznem besedilu**, ki vključuje odgovore na vsaj **štiri od skupno petih** zgornjih vprašanj.

Neobvezno: V primeru, da operacija vključuje tudi težnjo **II. Sklepanje krožnih procesov** (npr. krožne zasnove izdelkov in storitev, krožna proizvodnja (gospodarstvo), predelava odpadkov) ali celo težnjo **III. Regeneracija** (npr. skladiščenje ogljika, krepitev biotske raznovrstnosti, obnova in razširitev naravnih območij, sprememba družbene paradigme in vedenjskih vzorcev), v zgoščenem odstavku za posamezno doseženo težnjo opišite, kako ste to dosegli in na kakšen način se odraža v projektu.

PRIPOROČILA UPRAVIČENCEM PRI UTEMELJITVI SKLADNOSTI OPERACIJE Z NOVIM EVROPSKIM BAUHAUSOM

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/DRR/Dogovori-za-razvoj-regij-2021-2027/Priporocila-NEB.pdf>

3. SKUPAJ – težnja I. Vključevati

- Opišite zagotavljanje univerzalne graditve in uporabe objektov skladno z GZ-1, in ali je projekt lahko in jasno dostopen ter prostorsko zaznaven?
- Opišite cenovno dostopnost projekta uporabnikom, in kako bi jo lahko izboljšali?
- Navedite zapostavljene skupnosti in ranljive družbene skupine, ki jih projekt naslavlja, katere njihove potrebe upošteva in na kakšen način?

Obvezen je opis v zveznem besedilu, ki vključuje odgovore na tri zgornja vprašanja.

Neobvezno: V primeru, da operacija vključuje tudi težnjo II. **Presegati razlike** (npr. premagovanje neenakosti, zagotavljanje socialne trdnosti, izmenjava virov in priložnosti) ali celo težnjo III. **Preobraziti** (npr. krepitev družbenih vrednot, skladen družbeni razvoj in enotna rast, novi načini sobivanja), v zgoščenem odstavku za posamezno doseženo težnjo opišite, kako ste to dosegli in na kakšen način se odraža v projektu.

4. PARTICIPATIVEN PROCES – težnja I. Posvetovati

- Navedite deležnike projekta in ali je v okviru projekta zagotovljeno njihovo obveščanje, in kako?
- Opišite stopnjo javne obravnave⁶ predhodnih izhodišč projekta, morebitno izvedbo arhitekturnega natečaja, in v kolikšni meri ter na kakšen način bo v projektu zagotovljen prispevek deležnikov?
- Ali obstaja zavedanje, da je nekdo lahko izključen iz projekta, in če da, kdo?

Obvezen je opis v zveznem besedilu, ki vključuje odgovore na tri zgornja vprašanja.

Neobvezno: V primeru, da operacija vključuje tudi težnjo II. **Sorazvijati** (npr. omogoča izmenjavo, vzajemnost korakov, sooblikovanje) ali celo težnjo III. **Soupravljati** (npr. partnerstvo, skupno delovanje, vzpostavitev skupnosti, samouprave), v zgoščenem odstavku za posamezno doseženo težnjo opišite, kako ste to dosegli in na kakšen način se odraža v projektu.

5. VEČNIVOJSKO SODELOVANJE – težnja I. Delovati lokalno

- Opišite sodelovanje z lokalnimi mrežami in kolektivi, in katere dejavnosti izvajate v ta namen?
- Opišite kako zagotavljate, da projekt temelji na krajevnih pristopih⁷?
- Ali je eden od ciljev projekta vplivati na lokalno življenjsko okolje, in kako?

Obvezen je opis v zveznem besedilu, ki vključuje odgovore na tri zgornja vprašanja.

Neobvezno: V primeru, da operacija vključuje tudi težnjo II. **Delovati mednivojsko** (npr. z vključevanjem nadnacionalnih ustanov, ostalih držav članic EU, lokalnih in regionalnih oblasti) ali celo težnjo III. **Delovati globalno** (npr. z učinkovanjem na več ravneh, z medsektorskim sodelovanjem, z odnosi med globalnim severom in jugom) v zgoščenem odstavku za posamezno doseženo težnjo opišite, kako ste to dosegli in na kakšen način se odraža v projektu.

6. TRANSDISCIPLINAROST – težnja I. Multidisciplinarnost

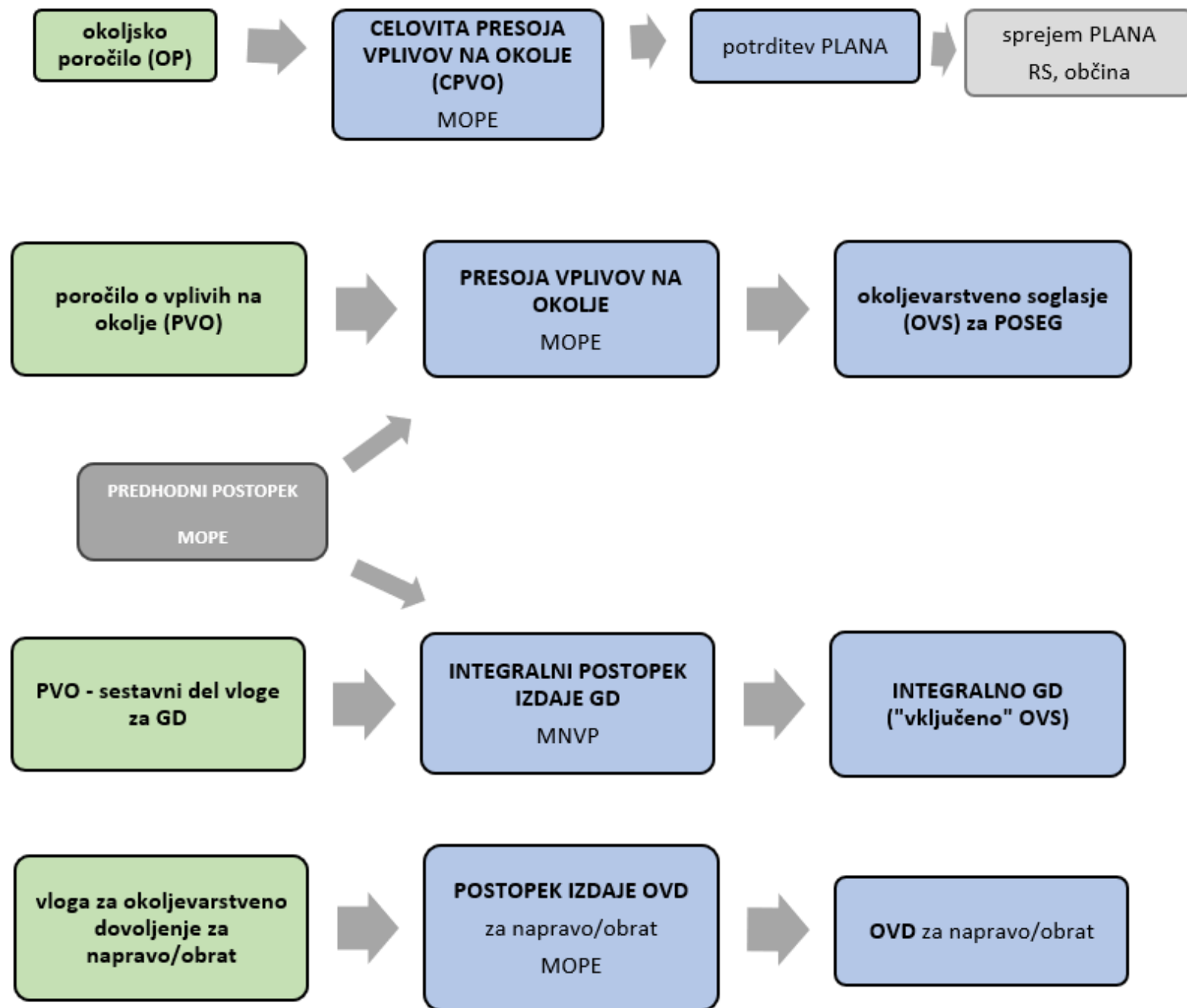
- Naštete strokovno ozadje vpletenih v projekt in njihovo vlogo, in ali bi lahko pri projektu sodelovalo več strok in katere?
- Navedite stroke, ki bodo pri projektu sodelovale, ter opišite kako in na kakšen način jih bo projekt povezal?
- Opišite kakšna je povezanost med strokami, ki sodelujejo na projektu, npr. urbanisti in arhitekti (močna?), ali biologi in umetniki (šibka?), ter kako rešujete nasprotnosti pogledov med strokami?
- Opišite kako so deležniki skupno opredelili problem, in na kakšen način?

Obvezen je opis v zveznem besedilu, ki vključuje odgovore na vsaj tri od skupno štirih zgornjih vprašanj.

Neobvezno: V primeru, da operacija vključuje tudi težnjo II. **Interdisciplinarnost** (npr. z ustvarjanjem znanja, intenzivno komunikacijo, vrednotenjem in upoštevanjem rezultatov) ali celo težnjo III. **Naddisciplinarnost** (npr. z neznanstvenimi partnerstvi, neakademskim sodelovanjem, načrtnim vključevanjem javnosti, civilne družbe, sporazumnim delovanjem, različnimi ravni vzajemnosti) v zgoščenem odstavku za posamezno doseženo težnjo opišite, kako ste to dosegli in na kakšen način se odraža v projektu.

V. DEL: OKOLJSKE PRESOJE – slovenska zakonodaja

V. DEL: OKOLJSKE PRESOJE



Lokacija

➤ **Vodovarstvena območja**

uredbe/odloki o vodovarstvenih območjih; Atlas voda

➤ **Območja pomembnega vpliva poplav**

Uredba o pogojih in omejitvah za izvajanje dejavnosti in posegov v prostor na območjih, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane **erozije** celinskih voda in morja, Atlas voda)

➤ **Priobalno zemljišče površinskih vod**

Zakon o vodah, Atlas voda

➤ **Območja z naravovarstvenim statusom**

Zakon o ohranjanju narave, Naravovarstveni atlas

➤ **Degradirana območja**

➤ **Bližina varovanih prostorov, industrijske/obrtne/poslovne cone, območja za turizem/šport...**

Prostorski akti (OPN, OPPN, DPN,...), PIS-MOP, PISO,...

Tip posega, lastnosti posega/dejavnosti

- velikost, zmogljivost, tehnologija – uvrščanje v skladu s pragovi iz Uredbe o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje
- zahtev v zvezi z rabo prostora oziroma zemljišč
- zahtev v zvezi z infrastrukturno opremljenostjo in prometnimi povezavami
- glavnih proizvodnih procesov in aktivnosti ali načina uporabe
- vrst in količin materialov/surovin/izdelkov
- vrst in količin nastalih stranskih proizvodov ter odpadkov
- vrst in količin emisije snovi in energije
- tveganj, povezanih z varstvom pred okoljskimi in drugimi nesrečami

Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje

oznaka	Poglavje /podpoglavje
A	Kmetijstvo, gozdarstvo, ribogojstvo
B	Rudarstvo
C	Predelovalne dejavnosti
C.I	Živilskopredelovalna industrija in proizvodnja krmil
C.II	Tekstilna, gumarska, usnjarska, lesna in papirna industrija
C.III	Kemična industrija in ravnanje s kemijskimi proizvodi
C.IV	Proizvodnja iz mineralnih surovin
C.V	Proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov
D	Energetika
D.I	Fosilna goriva
D.II	Jedrska energija
D.III	Obnovljivi viri energije
D.IV	Prenos energije
E	Okoljska infrastruktura
E.I	Odpadki in odpadne vode
E.II	Upravljanje z vodami in oskrba s pitno vodo
F	Prometna infrastruktura
G	Urbanizem in gradbeništvo
G.I	Prostorske ureditve
G.II	Gradnja
H	Turizem, šport in rekreacija

Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje

G.II Graditev objektov ⁴³			
G.II.1	Stavba, ki presega bruto tlorisno površino 30.000 m ² ali nadzemno višino 70 m ali podzemno globino 30 m ⁴⁴	X	
G.II.1.1	Druge stavbe, ki presegajo bruto tlorisno površino 10.000 m² ali nadzemno višino 50 m ali podzemno globino 10 m		X

Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje

G Urbanizem in gradbeništvo		
G.I Urbanistični posegi ⁴²		
G.I.1	Posegi, ki so namenjeni industrijskim dejavnostim iz poglavja C te priloge (industrijske cone), če presegajo 5 ha	X
G.I.1.1	• druge industrijske cone, če presegajo 1ha	X
G.I.2	Posegi, namenjeni trgovski, športni, rekreativni, zabaviščni, kulturni, izobraževalni, zdravstveni dejavnosti (urbanistični projekti), če presegajo 10 ha	X
G.I.2.1	• drugi urbanistični projekti, če presegajo 5 ha	X
G.I.3	Posegi, namenjeni pretežno bivanju in spremljajočim dejavnostim (območja stanovanj), če presegajo 10 ha	X

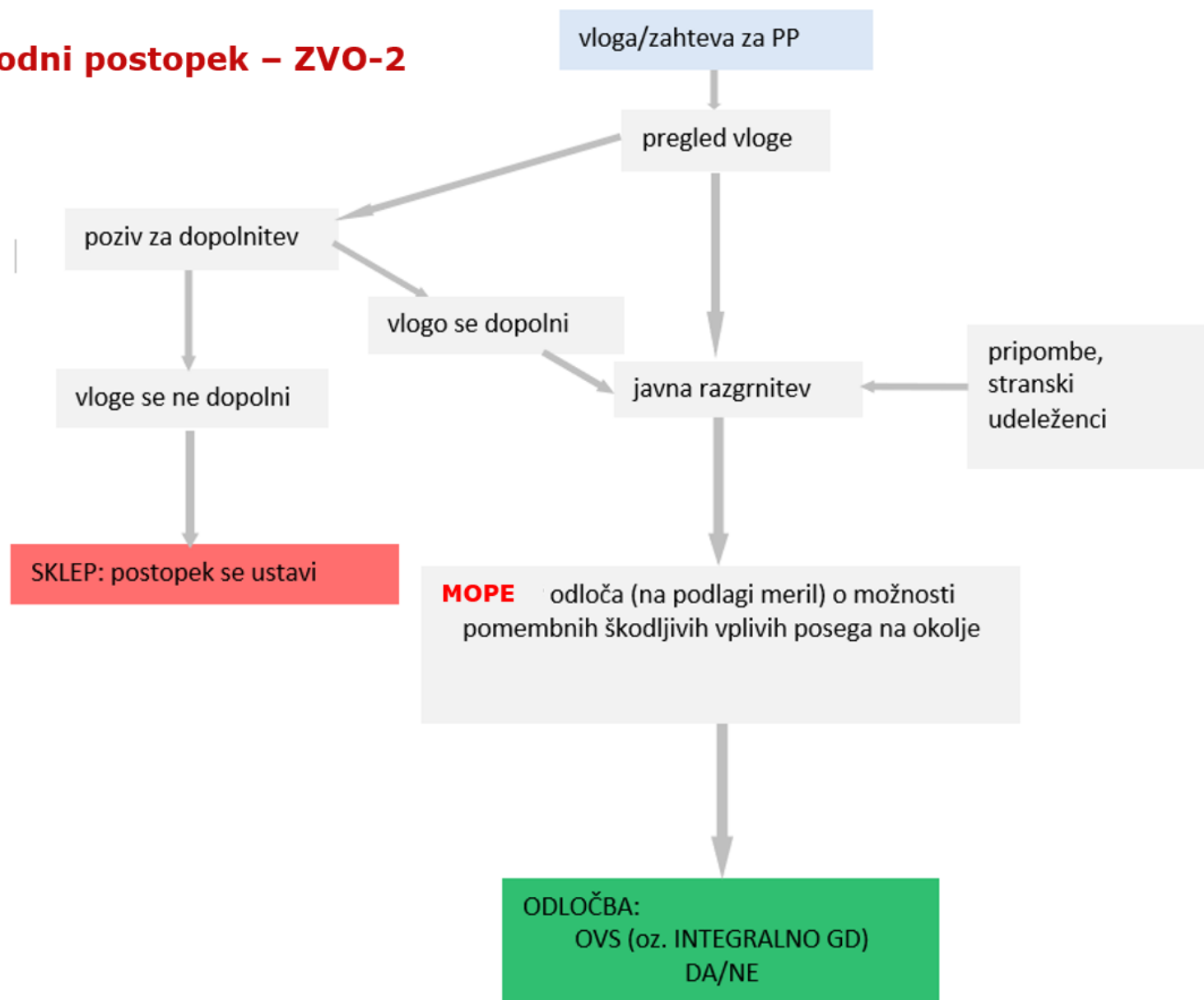
Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje

E.I.11	Objekti za zbiranje in odvajanje odpadnih voda, skupaj z industrijskimi odpadnimi vodami ali padavinski vodami (kanalizacija), razen priključkov ²⁷ : • če je skupna dolžina vodov 15.000 m ali več ali • če je dolžina vodov na območjih s posebnim statusom²⁸, 2.000 m ali več		X
--------	--	--	---

²⁸ Območja s posebnim statusom so:

- zavarovana ali varovana območja v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo kulturne dediščine,
- poplavna, erozijska ali plazljiva območja, vodovarstvena območja, kopalna območja, varstvena območja kopalnih voda ali varstvena območja površinskih voda v skladu s predpisi, ki urejajo upravljanje z vodami,
- varovana območja v skladu s predpisi o ohranjanju narave.

Predhodni postopek – ZVO-2



Predhodni postopek – kumulativni poseg

„kumulativni poseg v okolje je poseg v okolje, ki je sestavljen iz dveh ali več posegov v okolje iste vrste, ki so med seboj funkcionalno in ekonomsko povezani; posegi v okolje so funkcionalno povezani, če se meje posegov v okolje dotikajo, prekrivajo ali so v neposredni bližini, zlasti če so del iste industrijske, obrtne, trgovske, poslovne cone, logističnega centra ali drugega zaokroženega urbanističnega projekta ali če eden od posegov v okolje omogoča dejavnost, ki je vzrok ali pogoj oziroma podpora izvedbi ali obratovanju drugega posega v okolje, ali so posegi v okolje povezani s skupnimi tehnološkimi procesi; posegi v okolje so ekonomsko povezani, če je njihov nosilec ista oseba ali več oseb, ki so medsebojno povezane kot povezane družbe v skladu s predpisi, ki urejajo gospodarske družbe;“

Predhodni postopek/PVO – kumulativni poseg

1.a člen - kumulativni poseg v okolje je poseg v okolje, ki je sestavljen iz dveh ali več posegov v okolje iste vrste, ki so med seboj funkcionalno in ekonomsko povezani; posegi v okolje so funkcionalno povezani, če se meje posegov v okolje dotikajo, prekrivajo ali so v neposredni bližini, zlasti če so del iste industrijske, obrtne, trgovske, poslovne cone, logističnega centra ali drugega zaokroženega urbanističnega projekta ali če eden od posegov v okolje omogoča dejavnost, ki je vzrok ali pogoj oziroma podpora izvedbi ali obratovanju drugega posega v okolje, ali so posegi v okolje povezani s skupnimi tehnološkimi procesi; posegi v okolje so ekonomsko povezani, če je njihov nosilec ista oseba ali več oseb, ki so medsebojno povezane kot povezane družbe v skladu s predpisi, ki urejajo gospodarske družbe;

3.a člen - obravnava kumulativnih posegov v okolje

(1) **Predhodni postopek** se izvede za poseg v okolje iz prvega odstavka prejšnjega člena, ki sam po sebi ne dosega višine pragu, ki je za to vrsto posega določena v prilogi 1 te uredbe, če skupaj z drugimi že izvedenimi ali nameravanimi posegi v okolje tvori kumulativni poseg v okolje, ki višino tega pragu ali njen večkratnik prvič doseže ali preseže.

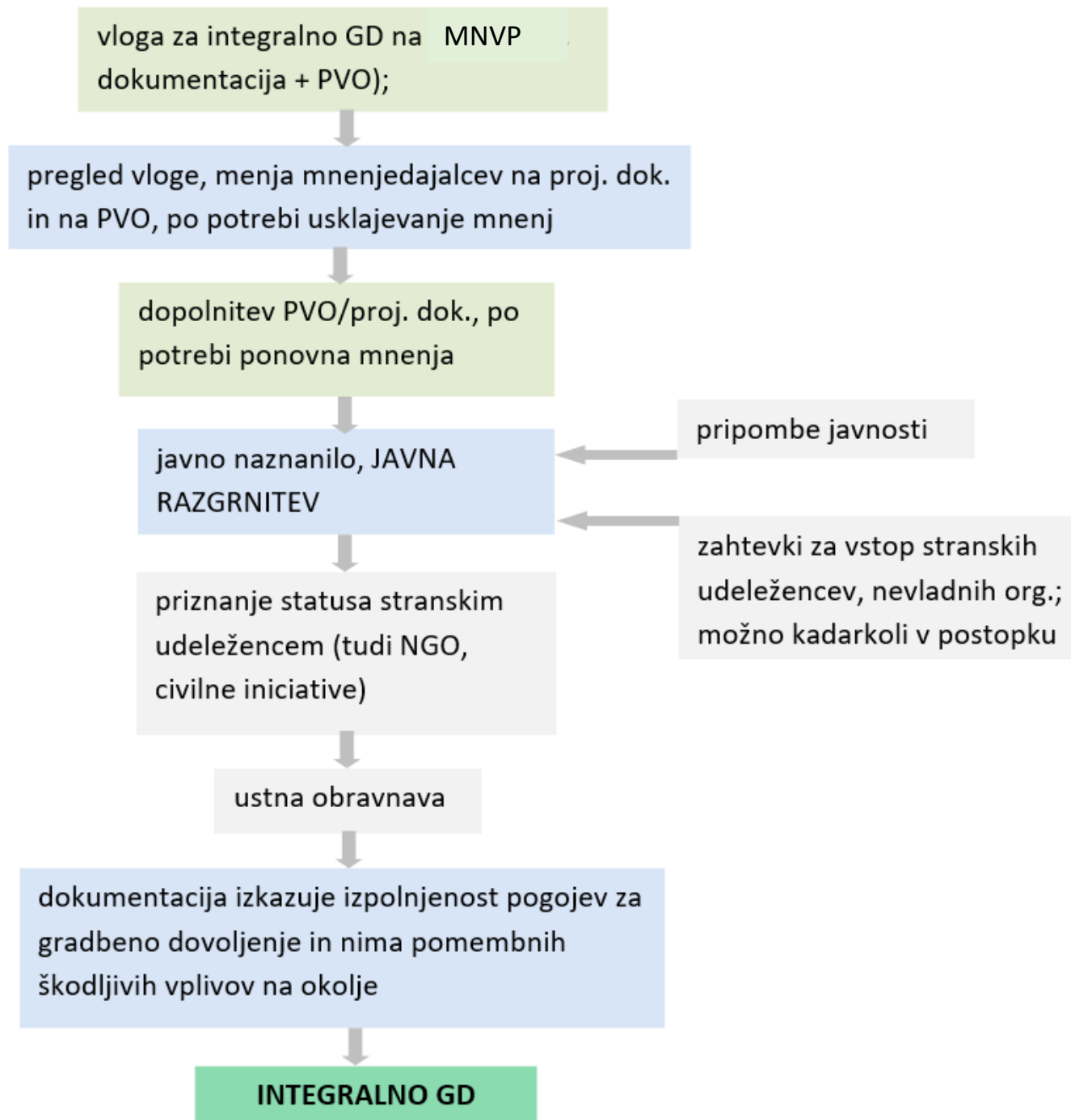
(2) **Presoja vplivov na okolje** se izvede za poseg v okolje iz prvega odstavka prejšnjega člena, ki sam po sebi ne dosega višine pragu, ki je za to vrsto posega določen v prilogi 1 te uredbe, če skupaj z drugimi že izvedenimi ali nameravanimi posegi v okolje, za katere presoja vplivov na okolje še ni bila izvedena, tvori kumulativni poseg, ki ustreza posegu v okolje iz prvega odstavka 2. člena te uredbe.

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena se za nameravano **novogradnjo gradbeno inženirskih objektov gospodarske javne infrastrukture**, navedenih v prilogi 1 te uredbe, razen posegov v okolje iz točke E.I.3 priloge 1 te uredbe, šteje, da ne tvori kumulativnega posega v okolje, če se nameravani poseg v okolje navezuje na že izvedene posege v okolje iste vrste, ki so se začeli uporabljati pred več kot sedmimi leti.

Integralni postopek izdaje gradbenega dovoljenja (GD + OVS); GZ-1: INTEGRALNO DOVOLJENJE

- Gradbeni zakon -1 - 63. – 72. člen
- **GZ: Objekt z vplivi na okolje** je objekt, za katerega je treba v skladu z Zakonom o varstvu okolja in PVO uredbo izvesti presojo vplivov na okolje
- Postopek izdaje IGD vodi **MNVP, Direktorat za prostor**
- **Vloga za izdajo IGD: DGD + PVO + Dodatek za presojo sprejemljivosti na varovana območja narave** (če je potreben)
- Vsa mnenja pridobiva MNVP (ni “molka organa”)
- **30 dnevna javna razgrnitev MOPE** obvezen mnenjedajalec za emisije v tla, vode, zrak, hrup, svetlobno onesnaževanje, EMS, ravnanje z odpadki, vibracije - določijo se tudi omilitveni ukrepi oz. potrdijo OU iz PVO
- Mnenje **DRSV, ZRSVN, ZVKDS** - določijo se tudi omilitveni ukrepi oz. potrdijo OU iz PVO
- Stranske udeležence se obravnavajo bolj celovito oz. enkrat v združenem postopku
- Pogoji za začetek gradnje: **pravnomočno gradbeno dovoljenje**
- **Sprememba IGD: v času veljavnosti IGD, vendar najpozneje v desetih letih po njegovi pravnomočnosti**
- Gradbeno dovoljenje za objekt z vplivi na okolje, ki ni izdano v skladu z določbami za IGD ali ga je izdal stvarno nepristojen organ, **je nično.**

POSTOPEK IZDAJE INTEGRALNEGA DOVOLJENJA (GD + OVS)



Presojani dejavniki in vplivi – v POROČILU O VPLIVIH NA OKOLJE (PVO), vlogi za PP

- tla
- vode (površinske, podzemne, poplave)
- zrak (emisije, imisije)
- vonjave
- podnebje (TGP, prilagojenost podnebnim spremembam)
- hrup
- vibracije
- odpadki
- svetloba
- elektromagnetno sevanje
- radioaktivno sevanje
- krajina
- kulturna dediščina
- tveganje za okoljske in druge nesreče (tudi požar)
- prebivalstvo in zdravje ljudi
- biotska raznovrstnost, naravne vrednote in presoja sprejemljivosti vplivov posega na varovana območja
- Dodatek: Presoja sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja

OKOLJEVARSTVENA DOVOLJENJA (ZVO-2, MOPE)

- **IED OKOLJEVARSTVENO DOVOLJENJE ZA IED NAPRAVE – OVD za obratovanje naprave, ki povzroča industrijske emisije**
 - 110. člen ZVO-2 in Uredba o vrsti dejavnosti in naprav, ki povzročajo industrijske emisije (UL RS, št. 68/22);
 - Vloga: podatki o napravi, njenem obratovanju in predvidenih ukrepih, programi monitoringov, elaborat o določitvi vplivnega območja, ocena možnosti onesnaženja ali izhodiščno poročilo (pragovi letne prisotnosti zadevnih nevarnih snovi)
 - 6 mesecev (+ JR 30 dni + 2 mesece, če stranski udeleženci)
 - pred začetkom gradnje/obratovanja

- **SEVESO OKOLJEVARSTVENO DOVOLJENJE ZA SEVESO OBRAT**
 - 131. člen ZVO-2 in Uredba o preprečevanju večjih nesreč in zmanjševanju njihovih posledic (SEVESO Uredba)
 - zasnova zmanjšanja tveganja za okolje - obrat manjšega tveganja za okolje, ali varnostno poročilo obrati večjega tveganja
 - 3 meseci (+ JR 30 dni + 2 mesece, če stranski udeleženci)
 - Obrat lahko začne obratovati le na podlagi pravnomočnega SEVESO OVD.

- **OKOLJEVARSTVENO DOVOLJENJE ZA DRUGE NAPRAVE IN DEJAVNOSTI (emisije v vode, zrak, hrup, obdelava odpadkov)**
 - 126. člen ZVO-2, področne uredbe
 - 3 meseci
 - JR 30 dni za naprave za sežig ali sosežig odpadkov
 - Naprava ali dejavnost lahko začne obratovati ali se lahko začne opravljati le na podlagi pravnomočnega OVD.

Margita Žaberl, GIGA-R d.o.o.

m +386 51 386 118

e margita@giga-r.si

w www.giga-r.si